

ארחות חיים

נטילת ידיים שחרית

לאחר שהתעוררנו ואמרנו 'מודה אני', נלך בזריזות ליטול ידיים. את הנטילה נתחיל בשפיכת מים על יד ימין ולאחר מכן נשפוך מים על יד שמאל. כך נעשה שלוש פעמים לסירוגין. בסיום הנטילה נברך 'על נטילת ידיים' ולאחר מכן נגב אותן היטב.

עלינו להקפיד ליטול היטב את כל היד – באופן שירטיבו המים את כף היד ואת גב היד עד פרק היד המחובר לזרוע, ולא נסתפק בהרטבת האצבעות בלבד.

אם כשקמנו אנחנו מרגישים שאנו צריכים להתפנות, במקרה זה אסור לנו לברך שום ברכה, אלא ניכנס קודם לבית הכסא להתפנות, ולאחר שנצא מבית הכסא ניטול את הידיים ונברך שתי ברכות: 'על נטילת ידיים', ולאחר הניגוב נברך ברכת 'אשר יצר' אותה אומרים ביציאה מבית הכסא.

מדוע נוטלים ידיים בשחרית?

ישנן שלוש סיבות מדוע תיקנו חכמים ליטול ידיים מיד כשאנחנו קמים בבוקר. א. בלילה בזמן השינה, לפעמים אנחנו נוגעים עם הידיים בגופנו במקומות שבדרך כלל הם מכוסים ומטונפים מזיעה. לכן עלינו ליטול את הידיים כדי שנוכל להתפלל תפילת שחרית עם ידיים נקיות. ב. כשהכנה היה עובד בבית המקדש, בתחילת עבודתו היה מקדש (רוחץ) את ידיו מהכיור. כך אנו מתחילים כל בוקר את עבודת ה' שלנו בנטילת ידיים. ג. הלילה והשינה גורמים לכך שתשרה על גופנו רוח רעה. כאשר אנחנו מתעוררים בבוקר, הדרך להסיר את הרוח הרעה השורה על הידיים שלנו היא בנטילת הידיים במים מכלי שלוש פעמים לסירוגין (ראו ב'יש לי מושג' הסבר על מהי 'רוח רעה').

זהירות מלגעת בגוף ובאוכל לפני נטילת ידיים

למדנו שאחת הסיבות שאנחנו נוטלים את הידיים בבוקר היא כדי להסיר את הרוח הרעה השורה על הידיים שלנו. לכן, כל עוד לא נטלנו את הידיים רוח הרעה שורה על הידיים ועלינו להיזהר שלא לגעת עם הידיים בגופנו כדוגמת העיניים והפה. ואם אנחנו מרגישים צורך לשפשף את העיניים, נעשה זאת באמצעות השמיכה או בגד, אבל לא ישירות עם הידיים לפני שנטלנו אותן.

מאותה סיבה עלינו להיזהר שלא לגעת באוכל או במשקה לפני הנטילה, כי בכך אנחנו מעבירים את רוח הטומאה מהידיים אל המאכל. לכן נקפיד ליטול את הידיים מיד כשאנחנו קמים עוד לפני שאנחנו אוכלים או מכינים את ארוחת הבוקר לבית הספר.

דמויות מופת

רבי יעקב בן אשר (ויקיפדיה)

רבי יעקב בן אשר זצ"ל.

מכונה בשם בעל הטורים.

מגדולי הפוסקים. היה תלמידו המובהק של אביו הרא"ש.

ספרו 'הטור' הוא ספר הלכות המקיף את ההלכות הנוהגות בזמן הזה וכולל ארבעה חלקים: אורח חיים - הלכות יומיומיות, שבת ומועדים, יורה דעה - איסור והיתר ועוד, אבן העזר - הלכות אישות וחושן משפט - העוסק במשפטים ודיני ממונות.

ה'שולחן ערוך' מבוסס על ספר ה'טור'.

אופן נטילת ידיים שחרית

למדנו שאחת הסיבות שאנחנו נוטלים ידיים בבוקר מיד כשאנחנו קמים היא כדי להסיר את הרוח הרעה השורה על הידיים בזמן שאנחנו ישנים. חכמינו זכרונם לברכה מלמדים שהאופן היחיד בו אנחנו יכולים להסיר את הרוח הרעה הוא על ידי שניטול את ידינו במים מתוך כלי ונשפוך עליהם שלוש פעמים לסירוגין באופן הבא: ניקח את הנטלה (הכלי אותו מלאנו כולו במים) ביד ימין וניתן אותה ליד השמאלית, כדי שיד ימין המסמלת את החסד תגבר על יד שמאל המסמלת את הדין. לאחר מכן נשפוך מים מהנטלה הנמצאת בידנו השמאלית על ידנו הימנית, ולאחר מכן נעביר את הנטלה לידנו הימנית ונשפוך מים על אל ידנו השמאלית. כך נעשה שלוש פעמים.

בזמן שאנחנו נוטלים את הידיים, הרוח הרעה עוברת מהידיים שלנו אל המים. לכן נקפיד מאוד ליטול ידיים בבוקר בכיור ריק שאין בו כלי אוכל. ואם אנחנו נמצאים בשטח כמו למשל בטיול, נקפיד ליטול את הידיים במקום בו אנשים לא עוברים ולא על גבי הקרקע היכן שאנחנו או מטיילים אחרים הולכים או ישנים.

נטילת ידיים ללא ברכה

למדנו שאחת הסיבות שאנחנו נוטלים ידיים בבוקר מיד כשאנחנו קמים היא כדי להסיר את הרוח הרעה השורה על הידיים. אך ישנה מחלוקת בין הפוסקים מה בדיוק גורם לרוח הרעה לשרות על הידיים שלנו, השינה או הלילה?

מדוע חשוב לנו לדעת האם עצם זה שאנחנו ישנים גורם לרוח הרעה לשרות על הידיים או דוקא הלילה? התשובה שלכן היא, שכאשר מתקיימות שתי הסיבות, מה שלמעשה קורה מידי לילה, שאנחנו ישנים בלילה ומתעוררים בבוקר, במקרה זה ניטול את הידיים בבוקר וגם נברך על נטילה זו 'על נטילת ידיים'.

אולם, פעמים ומתקיימת רק סיבה אחת. למשל כשאנחנו נחים מנוחת צהריים, אנחנו אמנם ישנים אבל מדובר ביום ולא בלילה. או במקרים שאנחנו ערים כל הלילה (כמו למשל בלילה לבן בחודש ארגון, או כשאנו לומדים עם ההורים בלילה הושענא רבה או חג שבועות) במקרה זה אמנם עבר עלינו לילה, אך לא ישנו.

בכל המקרים בהם מתקיימת רק סיבה אחת, או שינה או שעבר עלינו לילה (ללא שינה), ניטול את הידיים שלוש פעמים לסירוגין, אך לא נברך שום ברכה על נטילה זו.

רוח רעה

בלילה כשאנחנו ישנים שורה עלינו רוח של טומאה שנקראת גם 'רוח רעה'. הסיבה לכך היא, שכשאנחנו ישנים אנו טועמים טעם מיתה, כפי שמלמדים חז"ל ששינה היא אחד משישים למיתה.

כאשר אנחנו מתעוררים רוח רעה זו מסתלקת מגופנו ונשאר רק על כפות הידיים והרגליים. הדרך להסירה מהידיים היא על ידי נטילת ידיים שחרית, כשאנו נוטלים כל בוקר את הידיים שלוש פעמים לסירוגין.

ומה עם הרוח הרעה שעל הרגליים? כיון שהיא חזקה יותר, היא לא סרה אלא רק כשאנחנו רוחצים את גופנו לכבוד שבת.

שאלות חזרה

פ	ע	מ	א	ל	ע	מ	פ	ע
נ	ט	י	ל	ת	י	ד	י	ו
מ	ע	ר	ח	י	ו	ר	ע	ד
ס	ב	א	ב	ס	ל	פ	ו	ר
ד	ע	ש	י	ה	ה	ה	ג	ט
ס	י	ר	ו	ג	י	נ	נ	מ
ל	נ	י	ל	ה	מ	י	ט	ג
פ	י	צ	ג	כ	ו	א	ל	ד
ו	י	ר	ו	ח	ר	ע	ה	י
כ	מ	א	כ	ל	י	מ	ג	פ

הקיפו את המילים הבאות בתפזורת: נטילת ידיים, אשר יצר, רוח רעה, לילה, שינה, נטלה, סירוגין, מאכלים, פה, עיניים.

